

Naprej velja
za Ljubljano:
za vse leto 6 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 20 „ „ „
za čet. „ 1 „ 75 „ „ „

po pošti:
za vse leto 7 gl. — kr. a. v.
za pol leta 3 „ 60 „ „ „
za čet. „ 2 „ 5 „ „ „

Rokopisi se ne vračujejo.

NAPREJ.

Oznanih
Za navadno dvestopno
vrsto se plačuje:
5 kr., ktera se enkrat,
8 „ „ dvakrat,
10 „ „ trikrat
natisne, večje črke pla-
čujejo po prostoru.
Za vsak tisk mora biti
kolek (štempelj) za 30 kr.
Vredništvo je na starem
trgu hišna št. 15.

Dopisi naj se blagovoljno frankirajo.

St. 75.

Ta list izhaja vsak vtorek in petek.

Tečaj L.

Oznaniło.

Ker bode tretja četrt leta kmalo pri kraji, vabimo čestite bralce, ki so naročeni bili samo do tega časa, naj se blagovolijo dalje naročiti, in naročnino poslati vsaj do 26. dneva t. m., da se naročniki laže denó v red, in da potem ne bode kacij pomot na pošti.

„Naprej“ veljá za Ljubljano:

za $\frac{1}{4}$ leta 1 gld. 75 kr.

po pošti:

za $\frac{1}{4}$ leta 2 gld. 5 kr.

Vredništvo.

Štjarske učilnice.

Špial R. B.

Marsikomu se morda zdi sitno, da tolikrat govorim o učilnicah; pa naj se mi ne oponaša, da zopet prekuhavam, ker dobro vém, da imajo narodne učilnice neko čarobno moč, smel bi reči, prirojeno vsemogočnost, ki ravna in giblje s posameznimi ljudmi in celimi narodi. Učilnica lahko rodi in deli mnogo sreče in blagosti, pa še več nesreče, ako zablodi na kriv pot. Veliko vrednost polagamo na učilnice, ter imenujemo jih po pravici narodna vseučilišča, ker kolikor se ondi nauči priprosto ljudstvo, toliko potem zna; kakor se naravná, tako potem hodi v dušnem oziru; kakoršni čuti se mu vepijo, taki se potlej kažejo; do česar pridobi ljubezen, to goji vse svoje življenje; kdor se ondi ničesa ni naučil, do smrti ničesa ne vé — samouki so redki, kakor bele vrane, posebno med vaščani, ktere tlačijo drugi posli, ker jim je odločeno obdelovati zemljico. Koliko kvare in zlega donašajo učilnice proti narodnemu zahtevanju in narodnim potrebam, to jasno kaže slovensko Štjarsko. Kdo je kriv, da se s propovednic (léc) še dan denes po dosti krajih božji nauk s tako slabo besedo razlaga, (najboljša hrana ne tekne v gnjusnej posodi), ter lepí narodni jezik ljudstvu kvári? Tega so krive učilnice. Kdo je kriv da se po Slovenskem uraduje Slovincem v nemškem jeziku? Zopet učilnice. Kdo je kriv, da nima naša vladikovina šest narodnih učiteljev, kteri bi vedeli v gladkej in pravilnej besedi podučevati in izpraševati svoje učence? Kako bi dobro učili slovnico taki možje, ki najprostejšega stavka ne znajo povedati brez napake? To je tako nemogoče, kakor dva hriba brez doline. Tega so krive učilniške pripravnice.

Kdo je kriv, da se je v poslednjih 80 letih ponemčilo toliko štjarskih Slovincov? Učilnice, posebno po mejah. Enaka se bode kmalo godila vsem župam sekovske vladikovine, ki so ali samo slovenske ali pomešane, tudi nekterim župam labodske vladikovine, ker so učilnice nemške. Kako neki bi jezik ljubil tak človek, ki zna od svoje matere samo toliko, da se v najožem krogu more sukati s kakimi 200 besedami, po učilnicah pa vedno posluša le samo nemščino? Kadar tak dobí v roko domačo knjigo, gleda jo, kakor podravski jež klo-buk cévnjak. Kdo je kriv, da nam so meščanje po Sloven-skem povsod več ali menj nasprotni? Mestne in glavne učil-nice, iz kterih so se nasreballi sedanjega znanja. Nevednost in neznanje našega lepega jezika nosi butare grdega črta in prevzetnega zaničevanja. Da ti ljudje znajo dobro slovenski pisati in brati, prisézam vam na Peruna, da ne bi puhali v nasprotniško tikvo. Na Ptuiji na priliko je imel nek učitelj, trd Nemec, trideset let učilnico, pa ni znal niti črke sloven-skega jezika; ali je potlej drugače mogoče? V Mariborji, kar se pomni, bil je vedno vodja Neslovenec od pét do glave, in zdaj imamo starega tujca, ki vodi glavno in realno učilišče. Zato se mi nikakor ne zdi čudno, da svojstvo sedanje dobe terja, naj se odvzame duhovstvu ta dostojnost. Tudi v Celji ni bilo boljše, ker še celó slovenske abecede ne znajo učenci, ki so ondi pred nekterimi leti dovršili tretji razred, to lahko podpričajo sami učenci. Kdo je kriv, da imamo med ljudmi, ki so zdaj stari po 30 do 40 let in več, tako ubogo malo bralcev? Kdo je kriv, da našo reč sovraži mnogo celó preprostih ljudi? Učilnice, ki so po lagotnih učiteljih sejale stud v mlada srca. Bodi zadosti govoriti o tako skelečih ranah. — Povprek se pa sme vendar le reči, da so se v dveh letih precej zboljšale nekt ere učilnice, kakor na pr. v Halozah, kolikor se namreč more storiti v sedanjih razmerah. Ako bodo vedno tako napredo-vale, dobimo v desetih letih skoraj učilnice, kakoršnih si že-limo. Za to pa gre hvala učilniškemu ogledi zavrčke deka-novine. — Razun krščanskega nauka nam je najvažnejše be-rilo in slovnica — jedro vsega poduka, ker v tem in po tem se bistri um, učenec se razvíja in mika v duševnih sposob-nostih, da potem razumé jezik, sam sebe in svoje okolnosti. Ali težavno je to reč dobro in vspešno učiti celó tacemu, ki jo zna do korena, kaj pa tistemu, ki se ž njo še do polovice ni sprijaznil? Kako bi tedaj mogel dajati družim, česar nima sam? Kakošen more biti učitelj, ki celó pri izkušnji govori: „tintfaslne si gor ofnajte; gor na tablo idi“ in še na kope taci ali grjih krotovic? Taki navidezučitelji še lepí domači govor pokázé otrokom, ne da bi naučili kaj lepega. Ali sme tak kazitelj — ne učitelj — reči, da je učencem v govorjenji za ogle-dalo, kar bi jim gotovo moral biti? Take besede so saje, črnejšje od najkosmatejšega dimnika, bérša na prst debela na kacem

čvičku. Res da imamo izimke, ali ubogo malo. Priložiti pa tudi moram, da mlaji so še huji od starejših; ne uči se, ko bi ga vrtal. Po nekterih krajih so osnovane učiteljske knjižnice; razpošiljajo se časopisi, pa vendar nekteri še tako malo znajo čiste slovenščine! Tu ne utrpim, da ne bi povedal, kako se je bilo zgodilo necemu rodoljubu, ki je bil letos peš k sv. Vrbanu prišel na izkušnjo. Vprašal ga je namreč nek učitelj: kaj ste prišli k nogam? Ta mu pa odgovori prav mirno: ne k nogam, temuč k svetemu Vrbanu. Čuditi se moramo, kako je to mogoče, da otroci tolikim oviram vprek vendar še precēj gladko razlagajo slovnico in podobro pišo sestavke, vsaj nekteri celó dobro. Ko bi imeli mi iskrene učitelje, bile bi naše učilnice vzornice (idejali), kakoršnih je malokje najti; ali kaj, ko ni pravih delavcev, ampak največ le krpčnikov! Dalje se pa nam tudi kaže, da je pri nas med učitelji premalo poštenega rodoljubja in čiste ljubezni do tega, kar je naše. Pred licem se še kažejo, za gabrom pa je inače; izimki so tenki. Vidi se torej, da v tem kolobarji še premalo omike blešči. Vsak pameten, pravičen in resnično izobražen Slovenec iskreno ljubi svoj rod in domačo besedo; le neobtesanost ne mara za narodne svetinje. Isto velja tudi sem ter tje o duhovstvu, ki ima pri nas še vse imenike, zapisnike, priimke itd. po nemškem jeziku in pravopisu, kakor v kakošnem Hitzendorfu. Učitelji slovenskega naroda! pojte se učiti slovenskih imén pisat v nemško mariborsko gimnazijo, ktero vodi čisto nemški voditelj. Sram nas je lahko pred vsem umnim slovenskim narodom. Ali se morda mislite s tem komu prikupiti? Naj bi vladikovinsko učilniško ogledstvo vendar zapovedati račilo, da bi se te stvari vselej in povsod po domače pisale. Pečaje se s to rečjó vprašam: ali bi ne bilo mogoče, da bi labodsko vladništvo naročilo, naj se od zdaj za vselej v krstne knjige pišejo pridevki in soséskina imena v zakonitem slovenskem pravopisu, ki ga je potrdila c. k. vlada? Slavno c. k. ministerstvo nam časi o našem pravičnem zahtevanju dovoli še več nego drugi, ki so morda celó naši rojaki. Več nego dvakrat sem uže pisal, da se nikakor ne skladam s tem, da se čisto slovenski otročiči uže na 17. abecednikovej strani začenjajo učiti nemščine na veliko potratu zlatega časa, ker se učenci po tem poti nikakor ne morejo naučiti. Vsak vé, da imajo naše učilnice knjige iz Bahove dobe, in da torej ne morejo ustrezati ustavi, ki nam zagotavlja ravnopravnost!

Dopisi.

Od Šentruprta. —s—. Uže drugič nas letos tare huda suša. Zeleni logi so jeli veniti, in trate so uže rujave, da nima uboga živina kaj ugrizniti. Po polji je žalostno, kajti povsod nam kaže majhen pridelek. Ajda je sicer zrasla, pa namestu zrnja ima le pleve. Posebno se pa letos vinske gorice slabo obnesó, ker je nekaj poparil mráz, nekaj pobila toča; kar je ostalo, pa suša tare. Voda nam še ni pošla, ker imamo dovolj hladnih in močnih studencev; ali potoki so jako opešali, in po jarkih muzí le malo mlačne vode, ki počasi vrti mlinska kolesa. — Pri nas je narodnost vedno še mrtvica, ker naši kmetje še vedno čepé v temnej nevednosti, in le malokjé najdeš kak slovenski časopis, tudi pri županih ne, zatorej se ni čuditi napisom po cestah: „gemeindestrassen nach Laibach, Sauenstein itd.“ Kjer pa vidiš kak slovenski napis, najdeš v njem koš pomot, na pr.: „Novu mestu“ nam.: „Novo mesto itd.“ Kar se pa tiče imén vasém, moramo reči, da so predstavljene na nemški jezik, da se Bogu usmili. Županje, ki imate v rokah to reč, ne pozabite, da tod stanujejo Slovenci, pa ne Nemci!

Iz Štajerske. R. B. — VIII. Črtice o Prekmurcih in njihovem govoru. — Drugo prav prilično, rabno in podučilno delo g. Košiča je: „Slovenci med Murov in Rabov (ov=oj).“ V tej knjizi pripoveduje pisatelj neke običaje teh Slovencev, v misel jemlje nekaj zgodovine, ter jih podučuje, kako se imajo vesti v navadnem življenji, kako morajo gospodariti itd. Tretja knjiga so: „Zgodbe vogrskega kraljestva.“ Reč je razdeljena po vojvodih in kraljih. O Madjarih, kako so prišli v sedanjo domovino, tako piše na 7. in 8. strani: „Arpad Madjare na zdajšno zemljo srečno privodi. Tu so se oni na večfele skoro same slovenske narode namerili, s šterimi so se nekaj z dobrim spravili, nekaj so si jih pa nejnači kak s krviprelejanjem podložili, njihovo zemljo osvojili, po sprejetji nebrojenih slovenskih rejči med svoje so svoj sloki jezik obogatili, štiri je lih vu psüvanji ino preklinjanji premožen bio, od lepih slovenskih žensk so lepše sine in čeri zadobili itd.“ Prejem obilo naših besed, vzlasti tvarnih samostalnikov v njihov jezik, ménim, kakor sem uže rekel, posebej razgrniti. Košič je dal na svitlo še nekaj pobožnih knjig: „križni pout itd.“ Za kratkočasnico bodi povedana tudi naslednja prigodba o njegovej telesnej hrabrosti za precej velike starosti. Bilo je po priliki pred osmém leti, ko je bil gospod izpodil hlapca zaradi lenobe in malopridnosti. Hlapec je potlej bil uvrščen med vojake, pa utekel je, ter sklenil g. župnika debelo napeči, meneč, da mu je on pomogel k vojaščini. Hoté svoj grozoviti namen izvesti, vzame bodež, ter ž njim skriv zleze v peč župnikove obédnice. Po noči okoli enajstih vzdigne pečni pokrovec, ki je precēj glasno zaropotal, padši na tla, da se je prebudil župnik, ki je ležal v sobi poleg jedilnice, pa je mislil, da je zružil pes, zvečer v obédnici zaostavši. Ali ni bil pes, temuč bivši hlapec se privleče skozi razkrito peč v obédnico, ter začne odpirati spalnične duri. Župnik skoči raz posteljo, in sreča ga uže med durmi v roci imejočega bodež, s katerim ga je hotel suniti v prsi; ali hrabra roka je odbila morilno orožje. Potem se popadeta, mečeta, in od straha držita, kakor klešče. Sluga je bil na več mestih po prsih obodil župnika. Družina, daleč od ondi, ni čula zvanja. Župnik se je nekoliko zasuknil, da sta se zavrtela do okna, kjer je strl steklo. Pri sosedu so še bedéli, to zaslišali, in pritekli na pomoč. Ko začujejo klicanje: pomagajte! zaklenene duri prekoljó sekiroj, ter uderó v hišo, kjer ugledajo župnika in razbojnika, vsacega na svojej strani mize uže razpuščena. Begunec je bil izročen gosposki, kjer ga je zadela zaslužená kazen. Tako se je moral boriti sedeminšestdesletni starec na življenje ali smrt. Pripovedoval je nekako rad in dovoljen, da si dopisujeta z našim Oroslavom, kteremu je večkrat razložil pomén kake prekmurske besede. Povabil je bil Oroslava in mene na petdesletnico, ktero je slavil 1861. leta; ali posli in okolnosti so branile, da se nisva mogla s prekmurškimi brati radovati, ponoviti in utrditi slovensko vzajemnosti, in boljše si jo nakloniti na našo stran. Pravil je o dolnjem Sinjiku, kako ondi peša slovenstvo, nemštvo se pa širi, ker se namreč razni nemški rokodelci in obrtniki naseljujejo, vsa večja posestva in zemljišča kupujejo, in tako razgrebajo svojo narodnost med neomikane Slovence. Kdo ne vidi, kdo ne čuti, da je nam le neomika kriva, da naglo propadamo; zato moram reči: omike in zopet omike nam je treba, kakor postrvi bistre vodice, in sicer prave narodne omike, inace smo pogubljeni. Koder po teh krajih najdeš večó krémo ali prodalnico, povsod je v tujih, navadno židovskih, skoraj nikjer v domačih rokah; torej omika! G. Košič nama je podaril skoraj vse knjige, kolikor jih je dal na svitlo, tožeč, da se kaj slabo razprodavajo, ker ljudje še malo znajo brati. Kako bi tudi znali? Pred 1848. letom, kjer

so bile kake učilnice, rinila se je madjarščina v slovensko detco, in vspeh je izpodletel. Od one dobe so druge učilniške knjige, v katerih tudi ni vse, kakor bi trebalo in sicer zarad dvojezičnosti, pa tudi zboga obilnih djanskih in tiskarskih napak. Poleg tega pa še ljudje neradi pošiljajo mladino v učilnice. Kako je od 1861. leta, ne vém. Enako se je pa tudi nam tožiti. Roditelji sicer precēj skrbno pošiljajo otroke na poduk, ali po največ krajih slovenskega Štajerskega velja: Martin v šolo, Martin iz šole. Ako 4 do 5 let otrok gloje klopi z bregušicami ali gegicami, polovico zlatega časa potrat, pa vendar se ne nauči potrebnih reči, potem se ni čuditi, da nimamo bralcev razun za motitvenice, ktere so pa nam dan denašnji premalo. Statistično poročilo o učilnicah labodske vladikovine priča, da je samo 40 slovenskih narodnih učilnic, 7 čisto nemških, ostalih (menda) 181 pa namešanih t. j. dvojezičnih. Kako je neki to? Saj po vsej labodske vladikovini, razun kakih sedmih žup, slovenski oznanjajo božjo besedo, pa ne v dveh jezicih, in še nikdar nihče nas ni zato posvaril. Dokler bode imelo po naše slovenske vladikovine učilništvo tako lice, ne bode moglo naše ljudstvo narodno napredovati. Pomozite, pomozite, vi, katerim so vajeti v rokah! Še moram opomniti, da med protestanti poduk bolj napreduje; učilnice so rabnejše osnovane in boljše nego pri katoličanih. Tu se opominjam prevažnih besed necega svojih najučenejših bogoslovskih učiteljev, ki je nekda o protestanških učilnicah rekel: „ako se naše niže učilnice skoraj ne zboljšajo, prično, kar se uže godi sem ter tje, pošiljati katoličani svojo detco v protestanske učilnice, posebno po mestih, ker tam se dobro nauče vsega, česar potrebuje navadno življenje, ter ne trati se čas, kakor dostikrat pri nas. Sedanji svet zahteva to, kar korist.“ — Vasi so: Čepinci, Markovci, Martinje, Trtova. Tu je ognjišče slovstvene delavnosti; zato se hočem ob kratkem na tem mestu zmeniti o slovnici, t. j. o razlikah med našim knjižnim jezikom in pa njihovim podrečjem. Prekmurci so še zelena vejica slovenske svrži, in vsi smo rastlika velike in kočate slovanske lipe; zato je treba tudi Prekmurce potegniti v svoje slovstveno kolo: nekaj, da zvemo za obile zaklade, ki so shranjeni v njihovem golči, nekaj, da bi jih pridobili za svojo knjižovnost, in otehi prepada, kateri nam je uže čuda sorodnih bratov požrl. Tu v misel ne morem jemati vseh besed, ktere se ločijo, ali so krasnejši od naših; samo nektore naj povém bralcem zarad poduka. Posneto je vse z naroda, Kuzmiča in Košiča.

Važnejše dogodbe.

Dunaj. Državni poslanci so imeli 14. dan t. m. zbor, v katerem so sklenili, naj se v zbornici v misel ne vzame preobraževanje nemške zveze, ker je ta reč zdaj še le pričeta.

— 13. seja poslanske zbornice. Prvosedoval je dr. pl. Hasner; pri ministerske mizi: Schmerling, Lasser, Mecsery in Hein. Prvosednik je bral pismo državnega poslanca grofa Dziedużyckiego, v katerem govori o svojem zaporu in o preiskavanji, prosēj, naj bi se tenko preiskalo to početje levovske policije. Prvosednik oznani, da je o tej stvari podal pisanje policijskemu ministru, ki je obljubil pismen odgovor. Grof Potocki opomni, da misli poznejše nekaj nasvetovati o tej stvari. — Državni minister pl. Schmerling odgovori vprašanju dr. Grossa in njegovih tovaršev o podpori evangelijskih ljudi katoliškemu bogočastju, kar je nasprotno protestanškemu patentu, danemu 8. aprila 1861. leta. Minister imenuje štiri kraje, v katerih po 8. aprilu 1861. leta evangelijski niso dajati hoteli te podpore; pravi, da po gorénjem Avstrijskem ni navade, da bi

evangeljski kaj od svojih pridelkov dajali katoliškim duhovnim, in da se lahko pritoži vsak, kdor méni, da se mu godi krivica. — Na to državni minister odgovori vprašanju dr. Čupra in njegovih tovaršev: kako je namreč to, da nimajo vsi gimnazijski učitelji enake plače, da tudi ni učnina povsod enolika, in da so realni učitelji postavljeni v eno vrsto z gimnazijskimi? Minister pravi, da se je sklenilo, naj se med posamezne učitelje razdeli, kar se nabere več učnine po raznih gimnazijah; tega priboljška pa ne dobé vsi, ampak samo tisti učitelji, ki služijo uže dalje časa. Kar se pa tiče učiteljev viših realk, da se to prav zdaj presoja. — Potem je bil na vrsti zapor poljskega poslanca Rogavskega. Prvosednik bere dopis levovskega deželnega sodstva, da je Rogavski zaprt po §. 66. kazenskega zakona, ker je kalil javni mir, in da se privolitev slavne zbornice zato ni iskala, ker so Rogavskega zasačili na činu, ko je delal za vporni odbor, ki je v Galicii. Prvosednik oznani, da je to reč bil dal precej vedeti pravosodnemu ministru, ki je na to poslal vsa pisma o tej stvari, katerih pa ni javno brati, in sicer zarad preiskave ne; tudi bi utegnili posvetovanje o tej stvari biti skrivno. Pravosodni minister dr. Hein pové, da je levovsko dež. sodstvo 4. dan t. m. sklenilo, naj se v pravdi Rogavskega preiskuje zarad vélicege izdajstva. Za tim se je bral dopis poslanca Rogavskega, ki se ustavlja temu, da so ga zaprli, ker se je to zgodilo zoper osobno svobodo in zoper pravico, po kateri ne sme nihče med sejami zapreti ali tožiti poslanca, ako ne privoli zbornica. Prvosednik svetuje, naj bi se izvolil odbor devetih, kateri bi to reč najprvo presodil. Ta nasvet je soglasno obveljal. Grof Potocki je potem nasvetoval, naj se tudi reč grofa Dziedużyckiego izroči temu odboru, kar je obveljalo. Poslanec Skene in tovarši podadé zbornici nasvet, naj bi spadala pod avstrijsko mitno (colno) okrožje vsa avstrijska primorska mesta razun Dalmacije. V odbor za Rogavskega so bili izvoljeni gg.: dr. Herbst, dr. Mühlfeld, pl. Mende, dr. van der Strass, dr. pl. Waser, pl. Grocholski, dr. Pražak, dr. Berger in dr. Rechbauer. Za prvomestnika je izvoljen v tem odboru dr. Waser in za peresnika van der Strass.

— 13. dan t. m. je novčni odbor govoril o uradnih časopisih. O tej priliki zvemo, da „Wiener-Ztg.“ daje 15.000 gld., „Linzer-Ztg.“ 170 gld., „Bote für Tirol und Vorarlberg“ 625 gld., „Grazer-Ztg.“ 55 gld., „Klagenfurter-Ztg.“ 500 gld., „Prager-Ztg.“ in „Pražske Noviny“ oba vkup 11.500 gld. dohodka. Koliko pa daje „Laibacher Ztg.“? Tega ne beremo, ker ni bilo povedano za vsak uraden časnik posebej.

— 14. dan t. m. je v novčnem odboru državni poslanec g. Skene govoril o najnovejših tiskarnih tožbah, opominjaje, da je pri listu „Zwischenakt“ bil obsojen tudi popravljalatelj tiskarnih napak. Poslanec Kuranda pa je v misel vzel, kako je bil popravljalatelj časopisa „Neueste Nachrichten“ obsojen, ker je po ukazu časnikovega lastnika sežigal rokopise, ko so bili natisnjeni. Tega nihče ne more umeti, kako je, in najviši voditelj naše pravice kaj tacega mora vedeti. Pravosodni minister g. dr. Hein pa je odgovarjal, da se ne more mešati v tek nobene tožbe; da ima pač nekakovo moč do državnih pravdnikov, pa ne do sodnikov.

— Veliki knez Konstantin je dunajskim ubozim podaril 500 zlatnikov.

Moravska. Vrednik „Moravske Orlice“ na nemški poziv ni v tiskarneji tožbi hotel priti na sodbo, predno ni slišal, da pridejo ponj policaji, ako se bode ustavljal.

Ogerska. Nj. veličanstvo je dovolilo milijon gld., da bi se precej začela delati iz Pešte na Banjsko Bistrico železnica, pri kateri bodo imeli delo in zaslužek potrebni ljudje. Knez F. Batthyani je potrebnim podaril 5000 gld.; grof Juri Ap-

ponyi je ukazal, naj se ves pridelek razun sémena njegovih bekeških zemljišč posodi alföldskim kmetom. Grof Juri Zichy je dal potrebnim vélike Kumanije 500 vaganov pšenice in 500 vaganov rži; poklonil je grof Jožef Hunyady 500 gld. in grof Tasil Festetič razun uže podarjenih 1000 gld. še 100 vaganov pšenice.

Ruska. Narodna stranka je zelo srdita na poljski vpor.

— 14. dan t. m. je ruski odgovor prišel na Dunaj, v Pariz in London. List „Independance“ pravi, da sti dve vladi ž njim prav dovoljni, tretja pa da bode morala biti dovoljna. V tem odgovoru knez Gorčakov neki trdi, da Ruska misli zapadnim državam ustreči toliko, kolikor je diplomacija do zdaj tej stvari pot poravnala. Ruska obéta, da se bode pogodb držala, in car misli privoliti še več, nego zahtevajo pogodbe, samo da morajo Poljaci z rok deti orožje, ker sicer ničesa ne bi dovolila ruska vlada.

Poljska. Beremo, da je vojskovod Berg ukazal, naj bode Varšava po sedaj morala plačati 45.000 rubljev za vsak političen umor. Tudi vojske se vedno zbirajo. Te dni je prišlo 13.000 vojakov iz Žitomierza.

— Zasobna (privatna) poročila se za zdaj več ne morejo pošiljati po telegrafu varšavsko-dunajske železnice.

Angleška. „Times“ pravijo, da je nemogoče, da bi Poljska bila samostojno kraljestvo, ker bi potem narejala še večje zmotnjave nego zdaj. Če se Evropa zarad Poljske ne misli vojskovati, naj bi se to hitro oznanilo Poljakom.

Italija. Garibaldi je neki zopet jako obolel. Njegov zet Canzio je z gospó hitro prišel na Kaprero, ko je to slišal.

Pruska. Vlada ne misli potrditi pisma o prenapredbi nemške zveze, sicer pa tudi ne misli nič drugoga nasvetovati. Tako méni odgovoriti kralj vladarjem, ki so mu poslali pismo. Nekteri časniki tudi pišejo, da misli kralj zahtevati od državnega zbora, naj privoli novce za vojno z Avstrijo.

Frankfurt. Svečanosti na čast nemškim vladarjem v Frankfurtu so stale (koštale) 130.000 gld.

Turška. 10.000 Arbanasov neki da ima priti v Bosnijo po vaséh in mestih. Bošnjaci mislijo, da se mora kmalo začeti vojna med Srbi in Turki, kateri trdijo, da vsa Bosna mrgoli srbskih ogleduhov, in da se skrivaj v Bosno iz Srbije donaša orožje. V Sarajevu zidajo kristijansko cerkev, katerej pa delajo Turci mnogo zaprék; še celó kamena ne dadé lomiti.

Poziv.

Proti koncu svojega v letniku goriške gimnazije „o slovenskih narodnih pesmih“ priobčenega sestavka priznavam sam, da se dá o tistem predmetu le po izdaji narodnih pesem kaj dovršenega spisati. Taka izdaja pa mora obširna, pristna, izčiščena, t. j. z eno besedo kritična biti. Res je uže obilo narodnih pesem slovenskih v različnih zbirkah in knjižicah zapisanih, ali prav liričnih pesem, katerih dan denes med ljudstvom največ živi, do sedaj je tudi najmenj natisnenih. H kritičnej izdaji narodnih pesem je torej treba še veliko truda, katerega pa ne morejo posamezne moči obvladati, ako jim združene sile mnogih rodoljubov ne priskočijo. Vredne pa so narodne pesmi take obéne podpore, ker nam one najjasnejše razsvetlujejo jezik, običaje, slovensko zgodovino in narodnost. Podpisani torej rodoljube vseh slovenskih krajin prav srčno prosi, naj mu blagovoljno pošiljajo v svojih krajih živoče, ali uže kje zapisane ali še obéne neznane pesmi, slovniske, slovarske, metriške in druge narodnih pesem se tikajoče opombe. Ustreženo bi mu bilo dalje, ako bi se tej ali unej pesmi pridral tudi napev, ali način, po katerem se ali prepeva pesem ali pri-

poveduje; ktere vrstice se ponavljajo; ali jih pojó kori ali posamezni; kaj se med petjem drugzega dela itd. Želeti bi tudi bilo, ako bi se pesmim pristavljale pravljice in pripovedi, ktere so z glavnimi osobami epičnih pesem v zvezi, kakor na primer „povesti o kralji Matjaži, Marku, Lambergarji itd.“ Potrebno pa je k natančnemu poznavanju pesemskega jezika, da se imenuje tisti kraj, kjer se pesem nahaja. Imena tistih osob, ktere se bodo pošiljanja takih dopisov vdeleževale, podpisani hvaležno naznani. Pošilja pa naj se na Pragersko (Pragerhof in Steiermark) do vseh svetnikov, poznejše pa v Gorico (Görz im Küstenlande). Nazadnje pa še prosim vseh slovenskih časnikov, naj blagovoljno ta poziv natisnejo.

Janko Pajk.

učitelj na goriške gimnazii.

Povabilo.

Našel sem med nekimi rokopisi slovensko veselo igro „Lehkoverni“, ktero je v 3 delih še 1845. leta v verzih sestavil moj rajni oče Bernard Tomšič, učitelj v Vinici na Dolenskem, prav marljiv slovenski in nemški pisatelj. Komu ni ugodil njegov izvrstni spis „Rut“ v Danici, „Boj bri Vudački“ v Prijatelji itd.? Škoda bi torej bila, da se njegovo ime tako hitro pozabi. Da ta mična, kratkočasna igra ne ostane v temoti, sklenil sem v posebnej knjižici jo dati na svitlo, ako dobim toliko naročnikov, da se tisk plača. Knjiga bode obsežala po mojih mislih do 7 tiskanih pól, in nad 50 nov. kraje. gotovo ne bode veljala. Naj bi mi torej radi pritekli na pomoč slovenski rodoljube ter mi blagovoljno naročnikov nabirali, in mi jih vsaj do konca oktobra poslali poste restante v Zagreb. Novci se takrat dadé, ko izide knjiga. Na 12 iztisov se dobí eden gratis. Rajni B. T. je naredil več enacih iger, ktere so po njegovej smrti prišle v neznane mi roke. Ako jih dobim, vse prav rad izdam. Tako mislim tudi izdati vse slovenske pesmi, uže natisnene po raznih časopisih in ostale v rokopisu v posebnej knjižici, katerej dodam životopis ali biografijo pokojnega pesnika.

Potrebujem torej le podpore, ktero upam v obilnej meri dobiti od vrlih Slovencev.

Ljudevit Tomšič, v Zagrebu.

Razne reči.

Kako Francozi tujčijo Nemce.

Tudi Francozi Nemce jako tujčijo v Alzacii. Nek nemški pisatelj o tem pripoveduje, da je denašnji Alzačan uže popolnoma utonil v francozkem življenji; le po kmetih ljudje še nemčijo, po mestih pa francozujejo čedalje bolj od leta do leta. Samo ljudske učilnice so nemške, gimnazije in vseučilišče v Strasburgu pa uže dolgo več ne. Uradovom rabi francozki jezik, in kdor ga ne zná, dobí tolkovalca (tolmača); tudi gledališče je francozko; le časi se prikažejo kaki romajoči nemški igralci, katerim se dovoli, da igrajo v majhnej hišici, kamor pride ubogo malo gledalcev. Časnik „Niederrheinischer Courier“ prinaša vsak sestavek dvakrat, in sicer v nemškem in francozkem jeziku. Vladni razglasi po zidéh nabiti so le v francozkem jeziku pisani; po kavanah in krémah se ljudje menijo samo francozki — le časi vmésijo tudi kako pokvarjeno nemško besedo; bukve se vidijo samo francozke na prodaj; ulice imajo samo francozka imena, in kdor nemški vpraša, temu se francozki odgovarja.

Dunaj 17. septembra. — Nadavek (agio) srebru 11.00.